

ličane cerkvena zapoved, da svoj zakon skle-
nejo pred lastnim župnikom v cerkvi.

Splošno se vidi, da je versko življenje med
ameriški Slovenci dokaj živahno in npravnost
na zadosti visoki stopinji. Knjiga daje sloven-
skim duhovnikom lepo izpričevalo, da se vestno
trudijo za svoje rojake in sploh dosegajo znat-
nih uspehov.

Posebej še omenja „Zvezo slovenskih du-
hovnikov v Ameriki“, ki ima namen prirejati
misijone za Slovence, zlasti po onih krajih, kjer
nimajo še svojih duhovnikov, pomagati pri
ustanovitvi novih šol in župnij, dobivati mla-
deničev in deklet za duhovski in samostanski
poklic, izdajati potrebne knjige itd.

5. Razjasnuje „Poduk“ denar, mero in vago,
kakršna se rabi v združenih državah.

6. Naševa in kratko opisuje „slovenske
naselbine v Združenih državah“. V 25 državah
imajo svoje stalne naselbine, po nekaterih dru-
gih prebivajo le začasno posamezniki, gredoč
za delom. Število vseh Slovencev v Združe-
nih državah bi bilo okrog 53.000 duš. Mnogo
zanimivih črtic nam podaja pisatelj v tem po-
glavju, deloma iz lastne izkušnje, deloma iz
peresa tovarišev in rojakov.

Knjigi je spredaj privezan zemljevid Zdru-
ženih držav ameriških, kateri dobro služi bralcu
in mu kaže velike prostore in daljave novega
sveta. Zadaj pa je zapisnik z „naslovi slovenskih
škofov in duhovnikov v Ameriki“, ki tudi
močno povzdiguje rabljivost tega „Poduka“.

Knjiga je spisana v krepkem in poljudnem
slogu, tako, da jo more s pridom rabiti vsak
Slovenec. Pisatelj se čuti Amerikanca in pokaže
semtertja svoj ponos. Jako spretno zagovarja
življenje in vedenje izseljencev nasproti ne-
katerim včasih preostim, ker presplošnim oči-
tanjem rojakov iz starega sveta. V mnogih toč-
kah mu moremo pritrjevati, le v tem, da pri
nas doma gosposke podpirajo sprejemanje sve-
tih zakramentov in versko življenje, se ne stri-
njamo vsi ž njim.

Z veseljem pozdravljamo delavnost naših ro-
jakov onkraj morja, o kateri nam piše ta knjiga;
želimo kmalu zopet kaj lepega iz novega sveta.

— č.

Ilustrovani narodni koledar 1904. Ure-
dil in izdal Dragotin Hribar v Celju. — Prak-
tičen in ličen je bil ta koledar vedno, a marsi-
kako leto nas je motila njegova pristranost v
poročilih in moderna tendencioznost v lepo-
slovnih spisih, ki jih je objavljala. Tega letos
ni — vsaj ne tako obilno. Pesniški del izpol-
njuje Vek. Spindler s šestimi še precej srečnimi
pesmicami. Verzi se beró gladko in prijetno
(razen nekaterih prisiljenih n. pr. v „Spominu“:

„v življenja zapuščenih dneh“. Vsebina je ve-
činoma erotično lirična; komur ugajajo objemi
„na tihi poljani“, kdor bo mogel odobravati,
ko bo videl, da fantje „k ljubicam svojim pod
okna radostno hiteli so“ in bržkone netili „pla-
men, ki v noči je viharji se dvignil do neba“
— bo odobral tudi tako liriko. Leposlovnji
črtici „Višji vzori“ (Rinaldo) in „Našla sta se“
(Radovan) sta prikupljivi, dasi je druga po
vsebinu le šablonska, tudi pri nas že stokrat
predelana romantika, a slog ima svoje posebnosti
in jezik je prijeten, dasi ne povsem pravi-
lilen. Nekaj prisrčnega je kratka črtica „Višji
vzori“. Koliko duševnega življenja je tu skici-
ranega z dvema, tremi potezami! Prav prijeten
vtisek je napravil na nas ta malehni, a krepko
delujoči refleks ognjevit in idealne mlade
duše. Črtica inženirja F. Lupše „o severnem
tečaju“ je pisana prav poljudno; zanimivi so
tudi nekrologi profesorjev Vrhovca in Rutarja
in narodnjaka dr. H. Šukljeja ter životopisne
črtice Viktorja Parma. — O kranjskem dežel-
nem zboru imamo seveda drugačno mnenje. Tudi bi
si upali nekoliko podvomiti, si je li res „pač
malokdo pridobil za slovenski narod toliko
zaslug“ kakor Jan Lego. Bog mu daj učkati
še mnogo let, a njegove ideje niso bile vedno
vse zdrave! *Zdrave ideje imamo vama VI. K.*

Izgubljena sreča. Rudolf Vrabl. Za-
ložil Jernej Bahovec. V Ljubljani 1904. Natisnil
A. Slatnar v Kamniku. Cena 40 v. — To je
domoljubna knjižica, ki v pravljici obliki po-
pisuje zatiranje Slovencev in jih vnema za
„Družbo sv. Mohorja“ in za „Družbo sv. Cirila
in Metoda“.

HRVAŠKA.

Fragmenti. Milan Marjanović. Dubrovnik.
1903. — „Vse, kar se razvija“, pravi pisatelj
v epilogu, „kar dozoreva: cvetje v poletju,
deklica, preden postane žena, mladenič, ko v
njem še vrè — ta lepota postajanja ima po-
sebne čare in dražesti. Pred petimi, šestimi
leti smo bili člani mlade literarne generacije
hrvaške v tem „statu nascendi“. . . . Dokumente
svojega in našega razvoja izdajam v knjigi teh
fragmentov sedaj, ko smo bolj ali manj že vsi
stopili na širše poprišče.“

Prijateljski krog, ki ga omenja pisatelj,
poznamo. Zbiral se je svoj čas okoli „Mladosti“,
„Salona“, „Nove Nade“, „Svjetla“ in drugih
efemernih pojavov brez silnejših posledic za
širšo javnost. Vendar se je vzgajala ob njih
„mlada literarna generacija hrvatska“ (deloma

tudi slovenska), in ker so Marjanovič, Jelovšek, Milčinič i. dr. krepke individualnosti, smemo pričakovati, da se njih življenska moč ne izgubi brez očitnejših sledov v hrvaški knjigi.

Mlada moč se razvija, ne vznikne hkrati v polnem obsegu. Jelovškove „Simfonije“ so bile izraz nervozne mladostne razdraženosti, iskanja in hrepenenja, v poznejših publikacijah je že umerjenejši. Milčiničevi „Zapisci“ so še polni tujega, hiperkulturnega duha; v knjigi „Pod branom“ (izdal preteklo leto skupno s soprogo) je millieu že bolj domač. In pod vtiskom, da so Marjanovičevi „Fragmenti“ ogleдали razvoja njegove pisateljske osebnosti, nam je soditi tudi te.

Reči smemo, da je M. med najdarovitejšimi močmi v novejši hrv. literaturi. Značilna je zanj velika intuitivnost, živa plastika in krepek jezik. Cikli „Starac“, „Umjetnost“ in „Intima“ v „Fragmentih“ so prava poezija v prozi; lepših stvari se težko dobi v hrvaškem, še manj v slovenskem jeziku.

„Naslikal bi na mračno ozadje venec, spleten iz gloga. Naslikal bi ga z ostrim trnjem, temnim kakor zagonetka... a s perjem, zelenim kakor nada in poletje. Naslikal bi po njem še mnogo cvetov, z zelenimi lističi kakor angelska nedolžnost in z rumenimi prašniki kakor čisto zlato. In potem bi naslikal še dve roki, ki sta krčevito prijeli za venec in ga pritisnili na moško glavo. Tako ovenčana glava se dviga ponosno, a skozi lase in čez čelo rosijo krvave kapljice.... In naslikal bi še nekoliko parov oči, ki iz ozadja zavistno gledajo na premagano lice ovenčanega moža, pa sto in sto rok, ki se krčevito iztegujejo za vencem iz trnja, temnega kakor skrivnost, z belimi lističi kakor nedolžnost in zlatimi prašniki kakor zlato. Glejte, to bi Vam naslikal. A veste li, kako bi imenoval to sliko? Napisal bi eno samo besedo: Žena“ (str. 25. 26.).

Takih mest je v „Fragmentih“ mnogo. (Pr. črtice „Pjesnikovo zrno“, „Sukob“, „Otsjev“ i. dr.). Marjanovič je simbolist, marsikje temen in nejasen, marsikje globoko — žal tudi protireligiozno — satiričen. V detailu je mojstrski, v celoti pa tuintam tudi medel in plehek. Prečitaš dve tri duhovite stvarce, polne notranjega bogastva in lepote misli; a neprijetno te dirne, ko naletiš na drugo, ki je ne moreš biti vesel: živa in markantna — zato pa tem večjega obsojanja vredna — slika nečistega poželjenja. Tu ni simbolizacije, ni tiste na videz enostavne, a tako skrivnostne snovi, ki bi v nji mogli iskati in najti skrito globljo idejo („Jabuka“, „Cviece“, „Duvne“ i. dr.). In vendar bodi blesteč slog le primerna odeja lepi vsebini!

Marjanovič deluje tudi politično. Pravkar nam je došla v roke 120 str. obsegajoča knjižica „Hrvatski pokret I.“ (nekoliko misli o nji si pridržujemo za drugopot), njegovo najnovejše delo, in kar nič ne dvomimo, da ima pri svojem mnogostranskem delovanju nesebične in plemenite težnje. Zato pa tudi upamo, da se mu nazori, ki so tuintam pač še zelo moderno — nehrvaški, objektivno neresnični, sčasoma izbistrijo in ublažijo. Bojimo pa se, da mu burno politično življenje izčrpa plodovito in bogato fantazijo, otopi umetniško stvarjanje Tega bi nam bilo resnično žal. Tudi njemu želimo: Navzgor! VL. K.

Hrvatsko glumište. (1894—1899.) Dramaturški zapisci. Napisao Stjepan Miletić. Vel. 80. — Knjiga prva str. 168.; knjiga druga str. 232. Cena 4 K. — Hrvaška književnost se je obogatila te dni s knjigo posebne vrste, kakršne Hrvatje dosedaj niso imeli, in katera jim je podala mnogo več, kakor pa obljubuje sam naslov. Pisatelj je svoje delo skromno nazval „Zapiske“; v resnici je pa to jasna, če tudi žalostna slika hrvaškega umetniškega stremjenja od devetdesetih let semkaj, iskrena izpoved pisateljevega delovanja na umetniškem polju, a obenem ostra obsodba hrvaških razmer v zadnjih desetletjih, katere so ne samo v narodnostnem pogledu, nego tudi na umetniškem polju zamorile marsikatero „drobno rožico“. Ko ne bi sam poznal in preživel teh razmer, če tudi od daleč, a ne kot pisatelj, kateri se je sam boril z vsemi neprilikami, bi moral pač na marsikateri strani vzkliti: „To ni mogoče!“, a vendar je tako bilo in nasledki še danes to izpričujejo. Prav zato so zanimivi ti „zapisci“ ravno tako onemu, kateri razmere bolje pozna, a kateremu bode marsikaj sedaj še bolj jasno, kakor tudi onemu, kateremu to dosedaj ni bilo znano, ker bo izprevidel, kolikokrat in koliko se mora večkrat umetnik boriti, a nazadnje pride nekdo, kateri z enim udarcem svojega kladiva stre ves njegov truč v prah. Zato se ni čuditi, če je potem umetniku včasih tudi beseda pikra in ostra in če so „zapisci“ pisani z njegovo srčno krvjo.

Po smrti Jožefa Kneisela je prevzel pisatelj l. 1894. intendantsko službo v hrvaškem deželnem gledišču. Dedščina, katero je dobil od svojega prednika, je bila malenkostna: Opera je prenehala že l. 1889., a v drami so se slabo gojila razna klasična dela, večinoma pa razne francoske in nemške konverzacionalne drame. Dr. Miletićev ideal je bil, da v Zagrebu ustvari eminentno hrvaški umetniški zavod, ker je gledišče, kakor pravi Preradović „hram prosvjete, u kom se služba narodnosti služi“. Njegov